

кормового конвеєра одразу після використання зеленої маси жита.

Настання фази колосіння в озимих культур зумовлювалось видовим і сортовим складом, строком сівби та погодними умовами протягом вегетації. За раннього строку сівби посіви вступали у фазу колосіння з 17 травня до 1 червня, за пізнього – протягом 20 травня-4 червня. В озимого жита зазначена фаза наставала 7–21 травня, у пшениці значно пізніше – 24 травня–7 червня.

Залежно від строку сівби та сортименту сортів тривалість міжфазного періоду трубкування-колосіння на посівах тритикале становила 17,7–23,0 доби. В цілому ж, найкоротшим за-

значений міжфазний період виявився у рослин пізніх строків сівби, що вказує на прискорений стадійний розвиток таких посівів. Відповідно, швидкі темпи фенологічних змін зумовлювали формування малопотужного травостою, а отже й недостатні прирости вегетативної маси.

Серед досліджуваних сортів, раніше вступають у фазу колосіння ‘АД 3/5’, ‘АД 44’ та ‘АДМ 9,’ які характеризуються швидким проходженням міжфазного періоду трубкування-колосіння - за 17–19 доби, залежно від строку сівби. У пізньостиглих сортів ‘АДМ 11’ та ‘АД 52’ цей період зростав до 20,7-23,3 діб і найтривалішим був у сорту ‘Поліський 29’ – 23,0-24,7 діб.

УДК633.171:631.527

Воронцова В. М., молодший науковий співробітник

Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН України

e-mail: udsr@ukr.net

РІЗНОМАНІТТЯ КОЛЕКЦІЇ ПРОСА ЗА МОРФОЛОГІЧНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ СТЕБЛА ДЛЯ СЕЛЕКЦІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ

Просо – цінна зернова культура як харчового напряму використання, так і як сировина для різноманітних галузей промисловості. Головним чинником подальшого зростання виробництва проса є підвищення рівня і стабільності його врожайності.

Надійною базою генетичних джерел цінних ознак є колекція проса посівного (*Panicum miliaceum* L.) Устимівської дослідної станції рослинництва Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН обсягом 5914 зразків. Набір колекційних зразків, які проходили вивчення протягом 2020–2022 років, складався з 41 шт. 15 різновидностей різного еколого-географічного походження. За тривалістю вегетаційного періоду дана група розподілена на ранньостиглі (61–80 діб) – 10 шт., середньостиглі (81–100 діб) – 34 шт., пізньостиглі (101–120 діб) – 6 шт. Вивчення колекції проса з метою виділення цінного вихідного матеріалу для селекції проводиться згідно методичних вказівок “Изучение мировой коллекции проса” (Ленінград, 1988) та дескрипторів опису зразків “Широкого уніфікованого класифікатора проса (*Panicum miliaceum* L.)” (Харків, 2009).

Стебло у проса виконує важливі біологічні функції. Його довжина і особливості анатомічної будови мають великий вплив на продуктивність рослин та стійкість до несприятливих факторів середовища, що забезпечує реалізацію врожайного потенціалу генотипу. При вивченні

колекції просавизначається рівень прояву морфологічних ознак стебла: висота рослини, кількістю вузлів на ньому та довжина верхнього міжвузля.

Висота рослини в межах зразка в залежності від року вирощування мала незначне варіювання. В середньому по досліді високорослими (111–140 см) є 25 зразків: UC0206388, ‘Особливе’, UC0206403, ‘Казкове джерело’ з України, UC0201659 (Казахстан) та ін. Дуже високорослими (більше 140 см) є 6 зразків: UC0206387, ‘Альтернативне’, UC0206405, ‘Дивовижне’, UC0201509 з України та ін. Середню висоту рослини (81-110 см) відмічено у восьми зразків: UC0201456, UC0200243, ‘Крестьянка’ з росії та ін. Більшість зразків мали середню кількість вузлів на стеблі – 6-7 шт.

Довжина верхнього міжвузля у проса є важливою ознакою тому, що вона визначає не тільки висоту рослини, але й прямо впливає на продуктивність рослини в цілому. Понад 25 см довжина верхнього міжвузля була у двох зразків – UC0201509 (Україна), UC0201511 (росія). Найбільш коротке верхнє міжвузля (менше 15 см) мали 4 зразки, зокрема найменше (12,4 см) відмічено у зразка UC0201453 (росія).

Виділені зразки за рівнем прояву морфологічних ознак, зокрема висоти рослини та довжини верхнього міжвузля, є цінним вихідним матеріалом для селекції по підвищенню продуктивності рослини.